

IFA NEWSLETTER

ISSUE 16 • 25 MARCH 2010

10. New book

A few high lights from “Beleggen in gebakken lucht” by Mr. Frans Roest RFA (Kerckebosch publishers).

Het boek is geschreven door forensisch onderzoeker Frans Roest, van opleiding criminoloog en strafrechtjurist en sinds 2008 RFA in België. We beschrijven deel 1.

Deel I: Omvang en beschrijving van diverse vormen van beleggingsfraude

Beleggingsfraude kent vele vormen. In deel I van het boek worden aan de hand van een aantal voorbeelden diverse vormen van beleggingsfraude beschreven. In Nederland werd in 2006 de beleggingsfraude geschat op 750 miljoen euro. Alleen al in de zaak Bernard Madoff werd eind 2008 de financiële schade wereldwijd geschat op maximaal 65 miljard dollar, waarvan circa 2 miljard euro in Nederland. In dit deel van het boek beschrijft Roest de fenomenen 'Ponzi-zwendel', boilerroomzwendel en piramidespelen. De benaming 'Ponzi-zwendel' in het Engels 'Ponzi-scheme' genoemd was tot voor kort een relatief onbekend begrip.

De benaming is afkomstig uit Amerika en verwijst naar de legendarische Charles Ponzi die in het begin van de jaren twintig van de vorige eeuw in Boston een beleggingsfraude pleegde, waarbij zo'n 10.000 investeerders waren betrokken. Hij beloofde de deelnemers aan zijn beleggingsconstructie een rendement van 50% op 45 dagen. In werkelijkheid betaalde hij eerdere inleggers rendementen en inleggenden terug uit de inleg van nieuwe investeerders. Investeerders die opnieuw inlegden kregen dus een sigaar uit eigen doos gepresenteerd. De eenvoud van dit type fraude is sindsdien verbonden aan de naam Ponzi. Een bekend voorbeeld van een Ponzi-zwendel is in Nederland René van den B. (2005) en in de USA Bernie Madoff (2008). Roest pleit in zijn boek voor het gebruik van de term Ponzi-zwendel, indien deze vorm van beleggingsfraude zich voordoet.

Bij een piramidespel/piramidefonds is er altijd sprake van gelaagdheid en dienen de inleggers nieuwe inleggers te werven. Bij een Ponzi-zwendel hoeft er geen sprake te zijn van gelaagdheid. Ligt bij Ponzi-zwendel en piramidespel de nadruk op vertrouwen en face-to-face-contacten tussen (vertegenwoordigers van) de zwendelaar en de inlegger bij boilerroomzwendel is dat nooit het geval. Hier is sprake van oplichting op afstand waarbij de boilerroomorganisatie handig gebruikt maakt van de moderne telecommunicatie en bijna altijd vanuit het buitenland beleggingsproducten aanbiedt aan een van te voren geselecteerde doelgroep. Dit kunnen tandartsen of andere specialisten zijn, maar ook een afgelijnde groep bewoners uit bijvoorbeeld een villawijk. Roest geeft in dit eerste deel van het boek aan dat hij een patroon heeft ontdekt waaraan veel beleggingsfraudes voldoen. Aan de hand van een groot aantal voorbeelden illustreert hij dit patroon en staat hij stil bij de afzonderlijke 'kenmerken' of 'red flags'. Door kennis te nemen van die 'red flags' kunnen fraudeonderzoekers veel sneller een dergelijke fraude detecteren.

In deel 1 van het boek wordt voorts een hoofdstuk gewijd aan de persoonlijkheidskenmerken van zwendelaars en beleggingsfraudeurs en is getracht een psychologisch profiel van de zwendelaar te schetsen. Roest heeft wegens het ontbreken van specifieke recente literatuur terug moeten vallen op het proefschrift van psychiater M. Zeegers getiteld: 'psychopathologie van de oplichter onder antropologisch aspect' dat dateert uit 1958. Roest constateert dat de meeste kenmerken die door dr. Zeegers waren beschreven, nog niets aan actualiteit hebben ingeboet. Volgens dr. Zeegers kan men de typische oplichter aan zijn houding, gedrag, gebaren en motoriek herkennen. Waaronder 'euforie', 'bespraaktheid' en 'dadendrang' als constitutionele temperamentseigenschappen beschouwd kunnen worden.

Voorts wordt in dit hoofdstuk geput uit het boek 'Gewetenloos, de wereld van de psychopaat' van de hand van Dr. R.D. Hare dat dateert uit 2003. Een aantal beroepsoplichters vertonen heel duidelijk psychopatische trekken. Boeiend en informatief wordt in dit hoofdstuk beschreven hoe zwendelaars er

steeds weer in slagen nieuwe slachtoffers te maken en eerdere slachtoffers aan zich weten te binden. Het boek geeft in dit verband een goed beeld van hoe de zwendelaar de slachtoffers weet te paaien met mooie verhalen, gelikte websites, valse brochures en valse bank- en rendementsoverzichten.

Roest toont voorts aan dat in het verleden slechts een klein gedeelte van de gedupeerden aangifte heeft gedaan van oplichting en beleggingsfraude. Een deel van de gedupeerden zou immers, door de verhalen van de zwendelaar, niet het gevoel hebben gehad te zijn opgelicht en andere gedupeerden zouden o.a. uit schaamte en angst voor de belastingdienst i.v.m. ingelegd zwart geld geen aangifte hebben gedaan.

Mede gelet op “de eigen schuld dikke bult theorie” een (voor)oordeel dat onder grote delen van de bevolking leeft en door het afwimpelen van gedupeerden bij de politiebalie door hen voor te houden dat het een “civiele kwestie” zou betreffen, werden niet alle gedupeerden van fraudes en fraudevoorvallen in het verleden bekend bij justitie. Hier lijkt de laatste jaren in Nederland echter, mede dankzij berichtgeving in de media over beleggingsfraudezaken, een kentering in te komen. Deze kentering zet zich ook door in de opgelegde straffen. De straffen laten voor zover er duidelijk sprake is van voorop gezette beleggingsfraudezwendel een stijgende lijn zien.

By Mr. Frans Roest RFA